

IBU-MIDLER OG BRUKSUTBYGGING

- en liten informasjonsbrosjyre

BAKGRUNN

Gjennom prosjektet økonomiforum i landbruket i Sør-Trøndelag hadde Fylkesmannen i Sør-Trøndelag og Innovasjon Norge som mål å løfte fram:

- den viktige rollen økonomirådgivere og driftsplanleggere, og fagmiljøet blant dem, har.
- kvaliteten på driftsplanene som sendes inn til Innovasjon Norge (produkt og prosess)
- kommunenes rolle ved søknader til Innovasjon Norge

Økonomiforumet laget en "modell" for hvordan prosessen rundt ei driftsutbygging og arbeidet med driftsplanlegging bør foregå, og sjekklister for forhold som bør avklares i driftsplanleggingsprosessen. Denne modellen passer nok best i forbindelse med større utbygginger.

De anbefalte at brukeren innkaller alle aktuelle rådgivere til oppstartmøte, slik at han slipper å "springe fra kontor til kontor", og kan få lavklart mest mulig på et tidlig tidspunkt.

Vi i landbruksforvaltningen i Oppdal kommune synes dette er en god modell, og deltar gjerne på slike oppstartmøter!

I denne brosjyren har vi tatt med litt enkel informasjon om IBU-midler, bruksutbygging og driftsplanlegging. I tillegg til at vi presenterer økonomiforumet sin modell og sjekklister.

April 2014, Oppdal kommune
Oppdatert februar 2021.

IBU-MIDLER

Midler rettet mot næringsretta tiltak på den enkelte gård, omfatter;

- Tilleggsnæring: Etablererstipend og bedriftsutvikling
- Investeringer i bygninger, større fastmontert utstyr
- **Investeringer i gjødsellager**
- Tilskudd ved generasjonsskifte
- Fornybar energi i landbruket
- Andre tiltak – les mer på www.innovasjon norge.no

BRUKSUTBYGGING

- Tilskudd og/eller lån til investeringer i bl.a. nybygg og ombygging av driftsbygninger i tradisjonelt landbruk og i tilleggsnæring, samt produksjonsutstyr av varig kvalitet i tilknytning til disse bygningene.
- Tilskudd utmåles individuelt, maks 35% av kostnadsoverslag max kr. 2.000.000.
- Ekstra tilskudd for bygg i tre.
- Investeringer i gjødsellager, maks 20 % max tilskudd på 100.000
- **Prioriterte områder:**
 - Melkeproduksjon – små og mellomstore bruk.
 - Potet, frukt, bær og grønt.
 - Storfekjøtt- og saueproduksjon – grovfôrbasert.
 - Lager og tørkeanlegg til kornproduksjon.

DRIFTSPLANLEGGING

- Planlegging krever god tid, dvs. se alle løsninger og system
- Tilbud om planlegging, Landbruksrådgivingen
- Forslagstegninger med kostnadsoverslag utarbeides (oppdaterte priser)
- Kontakt med mattilsynet, produksjonsrådgiver m.m.
- Driftsplan utarbeides
- Oversendes Innovasjon Norge for finansiering
- Ingen prioritering fra kommunens side

Vi anbefaler følgende i bruksutbyggingsprosessen:

Oppstartsmøte

hvor alle aktuelle rådgivere involveres (regnskap, bank, produksjonsrådgivere, teknisk planleggere, kommunen, andre?)

- gbr orienterer om status og tanker fremover
- rolleavklaring
- ansvarsdeling
- risikokartlegging
- fremdriftsplan
- kontaktinformasjon utveksles

Prosjektmøte(r)

underveis

- status ihht fremdriftsplan - behov for endringer?
- gjennomgang av risiko-områder - behov for tiltak?
- finansiering av resterende arbeid OK - behov for tilleggsfinansiering?
- likviditet OK - behov for tiltak?

Avslutningsmøte

- overtakelsesforretning
- evaluering
- plan for videre drift/ revidering av driftsplanen
- erfaringsring?
- gårdsråd?

flere alt. utredes

valg av ett alt.

GO?

Oppstart

Overtakelse

Avklaring

Foreløpige planer

Detaljplanlegging

Kontrahering

Bygging

Produksjon

økonomi

Hva er mulig/
hva vil vi???

Rådgiver?

Foreløpig driftsplan
Driftsplan-
legger

Endelig driftsplan
Finansiering

Bankfor-
bindelse

Privat bank
IN?

Likviditet OK?
Timelister
Konvertering
byggelån?

Driftskapital OK?
Byggeregnskap
Revidering av
driftsplan

prod

Ressursgrunnlag

Rådgiver ?

Alternative
produksjoner
vurderes

detaljert
produksjons-
planlegging

Rådgivere ?

Entreprenør(er)
Byggeledelse?
Byggekontroll?

Entreprenører
byggekontroll

oppbygging av
buskap

Produksjonsnivå,
avling, avdrått
OK?

teknikk

Aktuelle
løsninger/
leverandører

Rådgiver?

Forprosjekttegn/
kostnadsoverslag
Totalentreprise?

Tekn. plan-
legger

Detaljtegninger/
arbeidstegninger
anbudsgrunnlag,
anbudsrunde

Leiekontrakter?
Kvotekjøp?
Salgskontrakter?

SHA-plan
FDV-
dokumentasjon
overtakelsesf.

Innkjøring
Reklamasjon?

marked

Krav fra
leverandører og
kunder

Leverandør?

Kunder?

Kartlegging av
konkrete lover,
regler, planer,
krav

Forhåndskonfe-
ranser

Søknader
Kommunen

Andre off
etater.

Alle off.
godkjenninger
OK

Ferdigattest/
brukstillatelse?

Kommunen

Andre off
etater?

Rammebet

eksterne ramme-
betingelser

Kommunen

Produkt: Sjekkliste driftsplan (1)

Beskriv følgende:

- Forretningside og strategi
- Samlet virksomhet på gården i dag (inkl beskrivelse av eier, hjemmelshaver, driver, brukerfamilie)
- Beskrivelse av evt nytt investeringsprosjekt

Nærmere beskrivelse av hvert av følgende punkt:

(NB!!: Alle økonomiske konsekvenser innarbeides i planen)

Ressursgrunnlag og ressursutnyttelse

- Jord (dagens drift?, vedlikeholdsbehov?, investeringsbehov? eget areal, leiejord, avlingsnivå, spredeareal, transportavstand, grøftebehov mm?)
- Skog (dagens drift?, vedlikeholdsbehov?, investeringsbehov? areal, produksjonsevne, mulig avvirkning, transportavstand, behov for kulturtiltak, nødvendig med vegbygging? mm)
- Utmarksressurser _____ (dagens utnytting? muligheter fremover? grunnlag for jakt, fiske, naturopplevelser mm, grunneiersamarbeid? andre rettigheter?)
- Bygningsmassen (alle bygninger) (dagens bruk?, vedlikeholdsbehov?, investeringsbehov?)
- Maskiner/ redskap (dagens maskinpark? vedlikeholdsbehov?, investeringsbehov?, tilstrekkelig kapasitet for ny drift? nabosamarbeid? leiekjøring aktuelt?)
- Husdyr (dagens besetning? Konkret plan for utvidelse av dyretall? avdrått/ produksjonsevne?)
- Personressurser (dagens arbeid? behov for økt kompetanse? behov for økt kapasitet? nødvendig og mulig med innleid hjelp?, tilstrekkelig kompetanse på driftsledelse?, tilstrekkelig gjennomføringsevne? prosjektet forankra i hele familien?)
- Annen næring (dagens drift?, vedlikeholdsbehov?, investeringsbehov?)
- * Privat forbruk (investeringsbehov?)

Sjekkliste driftsplan (2)

Økonomi/ driftsledelse

- Kostnadsoverslag/ investeringsbudsjett (inkl alle nødvendige investeringer nevnt i tidligere pkt, uforutsette kostnader 5/10/20%?, byggelånsrenter tatt med? investeringskostnadene minimert? planlagte private investeringer tatt med? fremdriftsplan?)
- Driftsbudsjett / økonomisk oversikt (resultat av eksisterende drift lagt til grunn? faste kostnader tilstrekkelig økt? eget budsjett for investeringsprosjektet? alle næringsinntekter tatt med?, lønnsinntekt?, private inntekter/ utgifter gjennomgått?, tatt høyde for renteøkning?, betjeningsevne gjeld? tæringsevne/ hvor store endringer av forutsetningene tåles? privatforbruk?, inntekt ektefelle?, pensjonsgrunnlag begge ektefeller/ samboere OK? utvikling av gjeld og egenkapital?)
- Finansieringsplan (eget arbeid realistisk kombinert med eksisterende drift?, egne midler tilgjengelig?, lån, leasing, egenkapitalandel? finansieringsbekreftelse på evt privat lån? gjeld pr kvoteliter? sikkerhet for lån? alternativ verdi eiendeler?)
- Likviditet (mva i byggetida?, byggelån nødvendig? driftskapitalbehov i byggetida? tilstrekkelig driftskredittbevilgning etter utbygging?)
- Skattemessige og avgiftsmessige konsekvenser (mva OK?, gjsnittsligning skog? kontroll på langsiktige skattevirkninger? skogfondordningen utnytta?)
- Forsikring (alle eiendeler og all drift forsikra – skade og ansvar?, forsikring av bygg under oppføring?, sykeforsikring i NAV? yrkesskade ansatte? personforsikring av nøkkelpersoner?)
- Byggeprosjektet (pristilbud/ anbud? byggeledelse?, byggekontrollør?, byggherreforskriften OK? kontrakter? Totalentreprise/ delte entrepriser? byggemøter? garantistillelse OK? tilstrekkelig strøm tilgjengelig?)
- Samdrift (samdriftskontrakten OK?, kontrakten tinglyst på alle eiendommer? organisering av samdrifta DA eller SA? prioritering av utbetalinger beskrevet ved SA? driftsfelleskap? tilgang til alle nødvendige ressurser sikra ved avtaler? exit beskrevet i avtalen?)
- Rettigheter/ plikter/ tillatelser (mjølkkvote, mulighet for kvotekjøp eller kvoteleie?, konsesjonsgrenser? jakt- og fiskeretter, kårforpliktelser, bruksretter mm, nødvendige tillatelser kartlagt/ innhentet? rettigheter tinglyst? rettigheter tinglyst på riktige gnr/bnr? foranstående heftelser OK? miljømessig forsvarlig utbygging? planlagt drift ihht alle aktuelle lover og regler? brreg.no OK?)
- Leverandører, samarbeidspartnere i produksjonen, kunder, marked (leveringsdyktige? kvalitetssikkerhet OK? seriøs? langsiktig? konkurransesituasjon? markedsadgang? bransjeutsikter fremover?)

Sjekkliste driftsplan (3)

Risiko – beskrives, vurderes og minimeres
Følsomhetsanalyser på de viktigste risikofaktorene
(Hva skjer hvis.....? / Behov for plan B?)

Økonomi/ ledelse:

- Uforutsette kostnader?
- Renteendring?
- Utsatt oppstart/ endringer i fremdriftsplanen?
- Kunder – betalingsvilje og –evne?
- Brukerfamiliens kapasitet, kompetanse, holdning til prosjektet?
- Gjennomtenkt, langsiktig strategi ligger til grunn for prosjektet?

Produksjon:

- Sykdom?
- Svakere resultat i innkjøringsperioden?
- Utsatt oppstart/ endringer i fremdriftsplanen?
- Tillatelser OK?
- Kvalitetssikring? / HMS?
- Samarbeidsproblemer / potensielle konflikter?

Teknikk:

- * Leverandørene – kapasitet og kvalitet?

Marked:

- * Markedsutsikter?

Rammebetingelser:

- Endring i rammebetingelser?
- Konsekvenser av klimaendringer?

Vedlegg/ dokumentasjon:

Driftsplan med kommentarer (jfr sjekkliste)

Regnskap/ næringsoppgaver fra eksisterende drift

Selvangivelser og lønns- og trekkoppgaver

Kostnadsoverslag investeringer

Pristilbud/ anbud

Kart

Kopi av nødvendige avtaler/ tinglyste rettigheter

Kopi av nødvendige tillatelser

Finansieringsbekreftelse

Bekreftelser fra

- ansvarlig driftsplanlegger?
- ansvarlig regnskapsfører?
- ansvarlig produksjonsrådgiver?